

Foto: Peder Curman

Upplev en urskog

En urskog karaktäriseras av blandad ålder på träden, varierad artsammansättning och en stor andel döda träd. Riktig urskog, helt opåverkad av människan, finns nästan inte men urskogsdragen hittas även i så kallad gammelskog, där det finns träd som är minst 130–150 år gamla. Områden med gammelskog finns i såväl norra som södra Sverige men är vanligare i norr.

Text och bilder: Peder Curman, naturvägledare vid Tyresta nationalpark och naturum Nationalparkernas hus
E-post: peder.curman@tyresta.se

Större delen av skogen på produktiv mark i Sverige används för att tillverka papper och virke. Där kan träden växa tätt och snabbt och består av ett enda trädslag, till exempel gran. Döda träd gallras bort och miljön är alltför mörk för de flesta markväxter. I en 20-årig granplantering finns ibland bara så lite som totalt tre växtarter.

En urskog är något helt annat. Där får träden växa sig gamla och en del blir mycket stora och tjocka, andra krumma och krokiga. De träd som dör står kvar som torrakor eller faller och kallas då lågor. Den döda veden nyttjas av exempelvis svampar, bakterier och skalbaggs-larver, som i sin tur lockar andra insekter och fåglar. Varje multnande stam hyser ett helt litet ekosystem.

De flesta av skogens hotade arter är beroende av eller gynnas av tillgången på död ved, något som länge har varit en bristvara, förutom i skyddade skogar. Med modernare skogsbruksregler, olika sätt att värna om skyddsvärd skog och större medvetenhet hoppas man på sikt kunna få uppleva den variationsrika skogen på fler håll än idag.

Tyresta nationalpark

Tyresta nationalpark utanför Stockholm inrättades 1993. Här finns södra Sveriges största sammanhängande urskogsområde på nära 2000 hektar och 55 km vandringsleder. Nationalparken är omgiven av Tyresta naturreservat. Vid huvudentrén till nationalparken finns bland annat naturum Nationalparkernas hus och den 1,3 km långa äventyrsstigen Tjäderstigen. För mer information, se www.tyresta.se.

Foto: Peder Curman

Ett besök i den varierade miljön

Granskogen

Tänk dig att du står i en högvuxen, mörk, granskog. Marken är täckt av mossor. När du stampar i marken känns vibrationerna i det ganska tjocka jordtäcket. Med god tillgång till vatten och näring i marken tar granarna över och skuggar ut andra träd. Några av träden har blåst omkull, men ligger kvar på marken. En del av de stående träden är också döda, kanske på grund av ljusbrist.

Hällmarkstallskogen

På hällmarken med synlig berggrund finns kortvuxna, ofta krumma tallar. De växer i ett mycket tunt jordtäck, som inte håller mycket näring och vatten. Även här finns många döda, grova, eller gamla träd.

Myren

I en liten myr finner vi riktig vitmossa (grön, brun eller röd, vit blir den i torrt tillstånd). Jämför med den felaktigt kallade "vitmossa" som Ronja Rövardotter samlar till en skadad häst i filmen. Filmmakarna har misstagit sig och använt en renlav istället (de vitaktiga lavarna på berghällarna till vänster).

I eller intill myren växer pors och skvattram. Gnugga försiktigt med fingrarna på blad eller knoppar. Det doftar gott!

Mars 2016

Att göra

	Måndag	Tisdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lördag	Söndag
v. 9	29	Albin, Elvira 1	Ernst, Erna 2	Gunborg, Gunvor 3	Adriana, Adrian 4	Tora, Tove 5	Ebba, Ebbe 6
v. 10	Camilla 7	Siv 8 Internationella kvinnodagen ♀	Torbjörn, Torleif 9	Edda, Ada 10	Edvin, Egon 11	Viktoria 12 Kronprinsessans namnsdag 🇸🇪	Greger 13
v. 11	Matilda, Maud 14	Kristoffer, Christel 15	Herbert, Gilbert 16	Gertrud 17	Edvard, Edmund 18	Josef, Josefina 19	Joakim, Kim 20 Vårdagjämning 🌸
v. 12	Bengt 21	Kennet, Kent 22 Världsvattendagen	Gerda, Gerd 23	Gabriel, Rafael 24 Skärtorsdagen 🐓	Marie bebådelsedag 25 Långfredagen	Emanuel 26 Påskafton 🌼	Rudolf, Ralf 27 Sommartid börjar 🕒 Påskdagen 🇸🇪
v. 13	Malkolm, Morgan 28 Annandag påsk	Jonas, Jens 29	Holger, Holmfrid 30	Ester 31	1	2	3

👏 Jämför urskog med skogsbruksmark

För att förstå hur stor andel döda träd som finns i en örörd skog kan man göra uppskattningar av hur många det finns inom en radie av tio meter. Mät med ett snöre. Jämför sedan med ett lika stort område i skogsbruksmark.

Gör likadant för att uppskatta antalet trädarter, eller antalet lövträd inom samma yta. Undersök också om det är möjligt att hitta några träd med en diameter på mer än 40 cm, ett ålderstecken, i en brukad skog. Jämför med en gammelskog.

Räkna även hur många sorters mossor och lavar man kan hitta inom några mindre ytor av samma storlek i olika skogar. Även om man inte kan några artnamn alls går det att se hur många nyanser av grönt där finns och dra en slutsats om antalet olika arter.

Foto: Peder Curman